Lausunto eduskunnan maa- metsätalousvaliokunnalle 21.9.2020

Viite — *Lausuntopyyntö liittyen asiaan: E 84/2020 vp Valtioneuvoston selvitys: Euroopan komission tiedonanto Vuoteen 2030 ulottuvasta biodiversiteettistrategiasta - Luonto takaisin osaksi elämäämme.* ***Metsätalousasiat****. Asiantuntijakuuleminen Maa- ja metsätalous-valiokunta tiistaina 22.9.2020.*

Lausunnon antaja — *Luonnonvarakeskus (Luke)*

Tausta

Euroopan komission tiedonannon pääviesti on, että toimia luonnon köyhtymisen pysäyttämiseksi tulee kiirehtiä ja EU:n lainsäädännön toimeenpanon vaikuttavuutta vahvistaa. Biodiversiteettistrategian tavoitteena on varmistaa luonnon monimuotoisuuden elpyminen vuoteen 2030 mennessä siten, että myös pitkän aikavälin biodiversiteettitavoitteet ympäristön hyvästä tilasta tulevat toteutumaan 2050 mennessä. EU:n tavoitteena on nousta kansainvälisesti kestävyyden standardiksi ja johtaa esimerkillä kansainvälisiä biodiversiteettiin liittyviä neuvotteluja. Maailmanlaajuisesti on sitouduttava positiiviseen nettovaikutus-periaatteeseen, jolloin luontoa ei kuluteta enempää kuin se uudistuu.

Luonnonvarakeskus (Luke) tukee Suomen kantaa siinä, että EU:n toimiminen globaalina edelläkävijänä biodiversiteettipolitiikassa on tärkeää ja että kansainvälisten, EU:n omien sitoumuksien ja kansallisen toimeenpanon on kuljettava samaan suuntaan. Niin ikään Luke näkee perusmuistion kannanoton tavoin tärkeänä eri tieteenaloja yhdistävän tieteellisen tietopohjan vahvistamisen sekä sen, että strategian tavoitteet ja toimet perustuvat kattaviin vaikutusanalyyseihin. Komission esitys ekosysteemipalvelujen arvottamisen kehittämisestä edistää päätöksenteon perustaksi tuotettavan tiedon kattavuutta. Lisää tietoa luonnon monimuotoisuuskadon estämisen kustannustehokkaista toimista ja niiden vaikuttavuudesta pitkällä aikavälillä tarvitaan, ja Luke muistuttaakin riittävän tutkimusrahoituksen turvaamisen tärkeydestä tavoitteiden saavuttamiseksi. Luke jakaa myös näkemyksen tiedon saatavuuden tärkeydestä ja pitää ensiarvoisen tärkeänä sitä, että luotettava tutkimustieto on käytettävissä kaikilla päätöksenteon tasoilla, niin yksityisellä kuin julkisella sektorilla. Luke edistää ajantasaisen biodiversiteettiin ja sen kestävään käyttöön liittyvän tiedon välitystä kansallisen ja alueellisen tason lisäksi myös kansainvälisesti osallistumalla mm. IPBES-paneelin biodiversiteetin tilaa ja tulevaisuutta koskevien arvioiden laadintaan.

Metsätalous

Luke pitää kaikkien jäljellä olevien luonnonmetsien suojelua tarkoituksenmukaisena keinona metsäluonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Suomen kannan mukaisesti Luke korostaa vakiintuneiden käsitteiden hyödyntämisen tärkeyttä, kuten FAO:n ja kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n käyttämää *primary forest* - luonnonmetsän määritelmää. Strategian mukaisten kansallisten suojelutavoitteiden saavuttamiseksi tulee selvittää luonnon monimuotoisuutta suojelualueiden ulkopuolella turvaavien alueiden (ns. OECM-alueet) kyky ylläpitää luonnon monimuotoisuutta.

Luke tukee Suomen näkemystä politiikkajohdonmukaisuuden tärkeydestä EU:n tulevan metsästrategian kehittämisessä, kun sovitetaan metsien kestävää käyttöä yhteen luonnon monimuotoisuutta ja ilmastoneutraaliutta koskevien EU:n tavoitteiden kanssa. Luke tukee vahvasti Suomen kantaa siinä, että metsittäminen tulee toteuttaa siten, ettei siitä aiheudu haitallisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle. Metsittäminen ei kompensoi metsän hävittämisen aiheuttamaa biodiversiteettikatoa, joten politiikkatoimin on syytä hillitä metsien siirtymistä muuhun maankäyttöön.

Strategian mukaan luonnon suojeleminen ei yksinään riitä palauttamaan ja turvaamaan luonnon monimuotoisuutta ja Luke korostaakin, että suojelualueverkoston kehittämisen ohella tärkeä keino tavoitteiden saavuttamiseksi on kehittää talousmetsiemme luonnonhoitoa ja edistää parhaiden käytäntöjen valtavirtaistumista osaksi tavallista metsänhoitoa. Strategiassa todetun mukaisesti metsäammattilaisilla on täten keskeinen rooli metsänhoidon kestävyyden ja metsäluonnon monimuotoisuuden edistämisen turvaamisessa. Suomen kokemukset ovat osoittaneet, että metsien suojelussa ja metsäluonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä onnistuminen edellyttää maanomistajien osallistumista ja vapaaehtoisuuteen perustuvat ohjelmat ovat lisänneet myönteistä kehitystä. Suomen metsäsektori tunnistaa luonnon monimuotoisuuden turvaamisen tärkeyden. Myönteinen kehitys näkyy mm. monimuotoisuutta edistävien ohjelmina ja hankkeina. Määrätietoista työtä parhaiten toimintatapojen tunnistamiseksi ja käytäntöön ottamiseksi tarvitaan silti edelleen. Jo käytäntöön vakiintuneiden luonnonhoidon menetelmien rinnalle tulee lisäksi kehittää uusia keinoja metsäluonnon monimuotoisuuden parantamiseksi. Luken yritysyhteistyönä pilotoima uhanalaisten kääpälajien siirtoistutus niiden alkuperäisen levinneisyysalueen vanhoihin metsiin on yksi esimerkki mahdollisuuksista estää uhanalaisimpien lajien häviäminen, silloin kun suojelualueiden perustaminen ja elinympäristöjen ennallistaminen ei yksin riitä.

Elinympäristöjen ekologisen tilan parantaminen ennallistamalla on keskeinen keino, jolla luonnon monimuotoisuuden tilaa voidaan edistää. Suomen kantaa tukien Luke pitää kunnianhimoista tavoitetta EU:n lainsäädännöllä suojeltujen lajien ja luontotyyppien tilan parantamisesta myönteisenä asiana. Metsätalouden tarpeisiin aikanaan ojitettujen soiden ennallistamisessa Luke painottaa monitieteistä ja kokonaiskestävyyden huomioivaa lähestymistapaa. Suomessa ojitettujen turvemaametsien merkitys puuntuotannolle on suuri ja turvemaametsien käytön kestävyyttä voidaan parantaa tutkimustietoon perustuen. Luke tukee Suomen näkemystä siitä, että strategian toimeenpanon lähtökohtana tulee olla keskeisten direktiivien täysimääräisen täytäntöönpanon

varmistaminen, mikä edellyttää näiden sisällyttämisen vahvemmin osaksi kaikkia politiikkasektoreita. Luke haluaa erityisesti kiinnittää huomiota vesipuitedirektiivin mukaisiin vesiensuojeluohjelmiin, jotka ansiokkaasti sisällyttävät useita politiikkasektoreita. Metsätalouden osalta Luke näkee, että niin metsätaloudesta aiheutuvan vesistökuormituksen tarkentamiseen kuin vesiensuojelumenetelmien kehittämiseenkin tarvitaan tutkimuspanostusta, jotta vesiluonnon monimuotoisuuden kannalta parhaat käytännöt tunnistetaan. Turvemaametsien hydrologian entistä parempi hallinta voi edistää myös puuntuotantoa ja hillitä kasvihuonekaasupäästöjä. Metsätalouden vesistökuormituksella voi olla luonnon monimuotoisuutta heikentäviä vaikutuksia erityisesti herkissä pien- ja latvavesissä, joiden ennallistamista Suomi (jokien ennallistamisen ohella) haluaa edistää. Suomessa on myös Euroopan laajimmat happamien sulfaattimaiden esiintymät, mikä paikoitellen aiheuttaa maa- ja metsätaloudelle poikkeuksellisen suuret vesiensuojelulliset haasteet. Tutkimustietoa happamista sulfaattimaista, etenkin metsätalouden osalta, on hyvin niukasti.

Koronaviruskriisin aiheuttaman poikkeustilan seurauksena lähimetsien merkitys ihmisen hyvinvoinnille on korostunut. Poikkeusolot saattavat muuttaa ihmisten käyttäytymistä pysyvämmin. Kaupunki- ja muiden lähimetsien sekä kansallispuistojen lisääntyvä virkistyskäyttö edellyttäisi virkistyskäytön, muun maankäytön ja monimuotoisuuden turvaamisen yhteensovittamista niin paikallisella kuin valtakunnallisellakin tasolla. Laajoilla vetovoimaisilla suojelualueilla on merkittäviä positiivisia vaikutuksia alueen elinkeinoihin, joten suojelualueisiin ja niiden virkistyskäyttöä tukeviin rakenteisiin investoimalla voidaan tukea alueen elinkeinoja myös pandemiasta toipumisen aikana. Toisaalta myös uusien tutkimustulosten myötä lisääntyvä ymmärrys lähimetsien monimuotoisuuden merkityksestä ihmisen terveydelle ja lasten immuunijärjestelmän kehitykselle puoltaa metsäluonnon säilyttämistä urbaanissakin asuinympäristössä. Luke pitääkin hyvin myönteisinä strategiassa esitettyjä toimia vihreiden kaupunkiekosysteemien häviämisen pysäyttämiseksi: elinympäristöiden ekologisen tilan parantaminen, vihreän ja sinisen infrastruktuurin sekä luontoon perustuvien ratkaisujen edistäminen.

Lausunnon laativat erikoistutkija *Tiina M. Nieminen* ja tutkimusprofessori *Raisa Mäkipää.*